

Н.В. Докучаева^{1*}, С.А. Иванова², Д.Б. Тлеумбетова³

^{1, 2, 3}Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті, Қазақстан, Қарағанды
(*Хат-хабарларға арналған автор. E-mail: dokuchaeva_natali@inbox.ru)

¹ORCID 0000-0002-7794-3101,

²ORCID 0000-0002-4838-3492,

³ORCID 0000-0001-5933-3983

Үздіксіз білім беру контексіндегі жаппай ашық онлайн курстар мәселесі

Мақала заманауи талаптарды ескере отырып, жаппай ашық онлайн-курстарды (ЖАОК) жоғары білім беру жүйесіне біріктірудің өзекті мәселелеріне арналған. Технологиялардың қарқынды дамуы және білім алушылардың үнемі өзгеріп отыратын сұраныстары жағдайында жоғары оқу орындары ЖАОК-ты білім беру процесіне біріктірудің тиімді жолдарын іздеуге мәжбүр. Авторлар үздіксіз білім беру ұғымының тұжырымдамалық негіздері мен анықтамасына тоқталған. Қоғамды трансформациялау және цифрландыру контексінде мақала қашықтықтан оқытудың жаңа технологиялары мен әдістерін енгізу қажеттілігін көрсетеді. Үздіксіз білім беру шеңберінде оқытудың перспективалы модельдерінің бірі ретінде жаппай ашық онлайн-курстарды (ЖАОК) құрылымдауға және қолдануға ерекше назар аударылған. ЖАОК-тың әртүрлі аспектілерін және олардың студенттердің дағдылары мен мотивациясын дамытуға әсері зерделенген. Мақалада білім алушылардың сауалнамасының нәтижелері келтірілген, жоғары оқу орындарында ЖАОК құрылымдық қолданудың негізгі теориялық ережелері анықталып, оларды оқытуда қолданудың артықшылықтары көрсетілген. Сондай-ақ, білім алушылардың бағдарламаны табысты меңгеруіне кедергі келтіретін кемшіліктер де қарастырылған. ЖАОК платформаларымен ынтымақтастыққа негізделген интеграциялық стратегияларға, жеке онлайн курстар құруға және оқу процесінде студенттерді қолдауға кеңі бөлінген. Мақала авторлары үздіксіз білім беру талаптарын ескере отырып, ЖАОК-тың жоғары білім беру жүйесіне интеграциясын одан әрі дамыту перспективаларын талқылайды, бұл тақырыптың заманауи білім беру қиындықтары контексіндегі маңыздылығын атап көрсетеді. Білім берудің цифрлық трансформациясы ЖОО-да ЖАОК қолдану әлеуетін арттыруға ықпал етеді және оқу процесін тиімдірек етуге мүмкіндік береді деген қорытынды жасалған.

Кілт сөздер: үздіксіз білім беру, қашықтықтан оқыту технологиялары, білім беруді трансформациялау, жаппай ашық онлайн курстар, ЖАОК, цифрлық трансформация, цифрлық технологиялар, онлайн оқыту.

Кіріспе

Бүгінгі таңда білім беруді дамыту оқытудың іргелі және әдіснамалық аспектілеріне назар аударатын отырып, жоғары кәсіптік білім берудің неғұрлым икемді және алуан түрлі жүйесін құруға бағытталғандығын байқауға болады. Жаһандану процесі қашықтықтан білім беру модельдерін, әсіресе әлеуметтік ұтқырлық пен көптілді білім беру кеңістігіне бейімделу жағдайында пайдалануды кеңейтуді ынталандырады.

Қазақстанда тіл саясатын іске асыру орыс тілін оқыту теориясы мен практикасындағы заманауи үрдістерді көрсететін икемді оқыту жүйесін құруды талап етеді. Негізгі ұғымдарға оқу процесін оңтайландырудың коммуникативтік аспектісі мен психологиялық-педагогикалық тәсілдеріне баса назар аударатын заманауи әдіснамалық принциптерге негізделген үздіксіз білім беруді және интегративті тәсілді жатқызуға болады.

Қазіргі кезеңде сауаттылық, математикалық дағдылар негізгі білім берудің өзегі болып табылатын және қоғамға толыққанды қатысу үшін қажет инновацияларды ескере отырып, оқыту сапасын жақсартудың тиімді әдістерін іздеу жалғасуда. Дәстүрлі педагогика үздіксіз білім беру немесе «өмір бойы білім беру» тұжырымдамасына сәйкес динамикалық және ашық бола бастайды, бұл білім беру процесінде ерекше өзектілікке ие болады [1].

Үздіксіз білім берудің көптеген анықтамалары бар және оны түсіну контекске байланысты өзгереді. П.Н. Цибизова [2], Т.Ю. Гапонюк, Т.Б. Казаренкова [3] және басқалары сияқты бірқатар ғалымдар үздіксіз білім беруді жеке тұлғаны дамытуға және оның шығармашылық әлеуетін, кәсіби саладағы бәсекеге қабілеттілігін үнемі байытуға бағытталған қызметтің жаңа тәсілі ретінде қарастырады.

Үздіксіз білім берудің дәстүрлі білім беру жүйесінен айырмашылығы, ол уақыттың үздіксіздігі мен кеңістіктегі ғаламдықты, білім беру бағдарламаларының даралануы мен әртүрлілігін, сондай-ақ өзін-өзі оқытуға және оқытудың проблемалық-белсенді түріне баса назар аударуды білдіреді.

Тілдік емес жоғары оқу орындарында тілді кәсіби қарым-қатынас құралы ретінде меңгеру маңызды бола түсуде. Мұндай контексте тілді оқыту тек арнайы білім алуға ғана емес, сонымен қатар кәсіби қызметте тілді сәтті қолдануға бағытталған.

Интернет пен виртуалды кеңістік баламалы білім беру модельдеріне қол жетімділікті қамтамасыз ете отырып, білім берудің үздіксіздігін толықтыруда шешуші рөл атқарады. Осыған байланысты білім беруді трансформациялау идеяларын іске асыру үшін жаңа технологиялар ұсынылады, бұл ретте үздіксіз білім берудің өсіп келе жатқан маңызы және оның қазіргі идеологиядағы рөлі ескеріледі.

Үздіксіз білім беру жүйесіндегі маңызды элементтердің бірі жаппай ашық онлайн курстар (ЖАОК), оларды енгізу көптеген артықшылықтарды қамтамасыз етеді және әртүрлі салаларда кәсіби даму үшін мүмкіндіктер береді, әртүрлі өңірлер мен елдердің білім алушыларымен тәжірибе алмасу және ынтымақтастық үшін платформа жасайды. Сондықтан ЖАОК-ты үздіксіз білім беру контексіне интеграциялау дәстүрлі білім берудің шекарасын кеңейтеді, сыни ойлау мен технологиялық сауаттылықты дамытуға ықпал етеді, бұл қазіргі әлемде бәсекеге қабілетті маман қалыптастырудың қажетті аспектісі болып саналады.

Авторлар «білім берудегі жаппай ашық қол жетімділік курстары — интерактивті пайдаланушылардың қатысуымен және Интернет арқылы оқыту технологияларын пайдалана отырып, аралас оқытуды ұйымдастыру үшін қолданылатын заманауи технология» негізіндегі S.F. Sidek анықтамасын ұстанады [4].

Онлайн курстар инновациялық идея емес, алайда, ЖАОК білім беру саласындағы зерттеушілердің назарын аудара отырып, оқыту саласында айтарлықтай әлеуетке ие екенін атап өткен жөн [5]. Ғалымдар ЖАОК-ты электронды оқытудың ең жақсы зерттелген түрі ретінде анықтады [6]. Электрондық оқытудың болашағы, әсіресе цифрлық құзыреттілік саласында ашықтық пен қол жетімділік қағидаттарына негізделуі керек. ЖАОК цифрлық технологияларды пайдалана отырып, үздіксіз білім беру және электрондық оқыту контексінде пайда болды [6]. Олар қазіргі заманғы педагогикалық тұжырымдамаларға ене отырып, кең аудиторияны қамтып, барған сайын танымал болып, қарқынды дамып келеді.

Әдістер мен материалдар

Мақала авторлары ЖАОК-ты құруға және қолдануға байланысты ғылыми мақалалар мен басқа дереккөздерге жан-жақты талдау жүргізді, сонымен қатар ЖАОК-ты қолдану контексінде пәнаралық өзара әрекеттесудің құрылымын, мазмұнын, әдіснамасын және принципін талдады. Олар сондай-ақ ЖАОК енгізу тәжірибесі мен тиімділігі туралы деректерді топтап, талдады, сондай-ақ ЖАОК пайдаланудың қажеттіліктері, артықшылықтары мен кемшіліктері туралы деректерді жинау мақсатында білім алушыларға сауалнама жүргізді.

Анкеталау — зерттеудің маңызды әдісі, ол зерттеушілерге сандық деректерді жинауға және мақсатты аудиторияның мінез-құлқы, пікірлері мен қалаулары бойынша жалпы үрдістерді анықтауға көмектеседі. Анкеталаудың зерттеу әдісі ретіндегі негізгі ерекшеліктері: құрылымдылық, жаппай қамту, стандарттау, анонимдік, деректерді жинаудың жылдамдығы.

Қашықтықтан оқыту форматы және интернет-технологияларды қолдану мамандарға үздіксіз білім беру және қайта даярлау мүмкіндіктерін кеңейтіп, оны қолжетімді және икемді етеді. Білім берудегі заманауи стандарттар цифрлық технологиялар мен ашық білім беру ресурстары негізінде инновациялық оқыту модельдерін құруды талап етеді. Цифрлық технологиялар оқу процестерін түбегейлі өзгертеді және жоғары білім парадигмасын жаңартып, оны интерактивті білім беру бағдарламалық жасақтамасы мен онлайн оқыту өнімдеріне ауыстырады.

Нәтижелер және оларды талқылау

Ғылыми нәтижелер білім берудің цифрлық трансформациясы цифрлық технологияларды пайдалана отырып, білім беру процесін жекелендіруге бағытталғанын көрсетеді. Әбілқас Сағынов атындағы Қарағанды техникалық университеті цифрлық білім беру әдіснамасын іске асыруға бағытталған ЖАОК әдіснамалық моделін әзірлеуге және енгізуге белсенді қатысады. Бұл дәстүрлі және инновациялық педагогикалық технологиялардың гармониялық үйлесімі және мұндағы негізгі

ақпарат тасымалдаушы деп — ресурсты шарлау үшін титрмен жабдықталған белгілі бір форматтағы бейне ресурстарды айтуға болады.

N. Alhazzani [7], Lui. Da [8], M. Fontana [9], Yu-jie. Liu [10], D. Jantassova [11], D.R. Akhmetova [12] және т.б. ғалымдардың еңбектерінде ЖАОК-тың әртүрлі аспектілері, соның ішінде олардың анықтамасы, жоғары білім беруде қолданылуы, студенттердің дағдыларын дамытуға әсері, студенттердің мотивациясы және студенттер кездесетін кедергілер мен қиындықтар қарастырылады.

Электрондық курстың құрылымына оқытылатын пән бойынша модульдер кіреді, олардың әрқайсысы әртүрлі компоненттерден тұрады. Мысалы, мәтіндік бет, файлға немесе веб-параққа сілтеме, дәріс, бейне презентация, жаттығулар, глоссарий мен тесттер және т.б., олар білім алушыға материалдар мен интерактивті мүмкіндіктерді ұйымдастыруға және ұсынуға көмектеседі. ЖАОК негізгі элементтерін қарастырамыз:

– Бағдарлау курс үшін пайдаланылатын платформаны, оны пайдалану жөніндегі нұсқаулықты, тіркеуді таңдауды қамтиды.

– Кіріспе тақырыпты, курсқа шолуды, оның мақсаттарын, күтілетін нәтижелерді қамтиды.

– Курстың мазмұны негізгі оқу теориялық материалы, бейне дәрістер, мәтіндер, презентациялар.

– Практикалық бөлімде білім алушыларға үйренген материалды бекітуге және өз білімдерін көрсетуге көмектесетін тапсырмалар, тесттер мен жаттығулар бар. Бұл тапсырмалар автоматты түрде бағалануы мүмкін және оқытушылар тарапынан тексеруді қажет етеді.

– Бағалау және кері байланыс бағалаудың автоматты әдістерін де (мысалы, тестілерді автоматты түрде тексеру) және орындалған тапсырмалардың нәтижелері бойынша оқытушылар жүргізетін бағалауды да қамтиды. Кері байланыс студенттерге өздерінің күшті және әлсіз жақтарын түсінуге және оқуын жақсартуға көмектеседі.

– Қосымша ресурстар бөлімінде көмекші материал, ұсынылатын әдебиеттер, білім алушылар үшін қызықты болуы мүмкін сыртқы ресурстарға сілтемелер болуы мүмкін.

Цифрлық технологиялар арқылы оқытушылар байланыс үшін қол жетімді болады және цифрлық платформаларды қадағалау, деректерді талдау, чат немесе бейне байланыс арқылы кеңес беру және «бұлтты» құжаттарға түсініктеме беру сияқты жаңа функцияларды орындай алады.

ЖАОК орындалған тапсырмаларды бағалау және түзету, жылдам кері байланыс, студенттердің өзіндік жұмысының тиімділігін арттыру, жеке оқыту траекториясы, тәжірибе алмасу және бірлесіп оқыту сынды негізгі артықшылықтары студенттердің білім беру мүмкіндіктерін кеңейтуді қамтиды.

Ғалым Da Lui пікірінше, қазіргі кезеңде оқытудың дәстүрлі моделі басым, бірақ ол ЖАОК-пен бірге оқытудың жаңа моделін қолдануды ұсынады. Негізгі мәні студенттер сабақ алдында өз бетінше немесе бірге уақыт өткізуі, электронды оқу материалдарын қолдана отырып, жаңа тақырыпқа қатысты негізгі ұғымдарды үйренуі, ал сабақ барысында жаңа білім іс жүзінде қолдануы. Оқытушыға білімді когнитивті-зерттеу қызметіне айналдыруға мүмкіндік беретін оқыту процесін ұйымдастырушы ретінде ерекше рөл беріледі [8].

В.В. Гришкун қазіргі білім беруді дамытудағы басым мәртебесін негіздеу үшін ашық білім беру ресурстары мен жаппай ашық қашықтықтан (онлайн) оқыту курстарының ұйымдастырушылық және педагогикалық сипаттамаларын қарастырады. Оның пікірінше, ЖАОК студенттердің кәсіби қызметке қажетті цифрлық дағдыларды игеруге деген ынтасын арттырады, сондай-ақ мазмұнды теориялық және практикалық материалды таратуға, зерттелетін материалды көрсетуге ықпал етеді, бұл сөзсіз бірыңғай жаһандық ақпараттық-білім беру ортасын құру үшін ақпараттық және қашықтық технологияларды пайдалануды барынша арттыратын жаңа білім беру парадигмасына әкеледі [13]. Виртуалды курстарды енгізу оқытудың мазмұнды моделін жүзеге асыруға, кең ресурстық базаны құруға және тұрақты тренингке жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Осылайша, ЖАОК-ты дәстүрлі оқыту бағдарламасына біріктіру оқытушыларға білім беру процесіне белсенді қатыса алатын және қарым-қатынас дағдылары мен әлеуметтік-мәдени құзыреттіліктерді дамыта алатын цифрлық онлайн ортаны құру арқылы студенттердің мотивациясын арттыруға мүмкіндік береді.

Айта кету керек, онлайн форматтағы білім беру қызметтері саласы қазіргі уақытта оқыту желісін қалыптастыру мен дамытуда маңызды рөл атқаратын негізгі компонент ретінде қарастырылады. Бұл желі біртіндеп кітапханалар, онлайн платформалар, кітаптар, журналдар, мәліметтер базасы және басқа ресурстар сияқты көптеген байланыс нысандарын қамтиды.

Жаппай ашық онлайн курстарды (ЖАОК) пайдалана отырып жүзеге асырылатын білім беру процесі өзін-өзі тәрбиелеу мен өзін-өзі дамытуды ынталандыруға бағытталған. ЖАОК-ты оқу

бағдарламаларына біріктіру тәжірибесі оларды пайдалану оқытушыға шынайы интерактивті онлайн ортаны құру арқылы білім алушының ынтасын арттыруға көмектеседі, сонымен қатар студенттердің онлайн оқыту дағдыларын нақты өзара әрекеттесу және дамыту үшін жағдайларды қамтамасыз етеді деген қорытындыға келуге мүмкіндік береді.

Дегенмен, студенттердің курстарды пайдалануының қолжетімділігі мен тиімділігіне байланысты ЖАОК-ты дәстүрлі оқу курстарына біріктірудің белгілі бір мәселелері бар. ЖАОК қолдану қажеттілігін бағалау және олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау үшін авторлар 75 студент арасында сауалнама жүргізді.

Студенттерге келесі сұрақтарға жауап беру ұсынылды:

1. ЖАОК арқылы курсты меңгеруді дамытуға қандай дағдылар көмектеседі?
2. ЖАОК қолданудың қандай артықшылықтарын көресіз?
3. ЖАОК арқылы оқу материалын үйрену кезінде қандай қиындықтарға тап болдыңыз?

1-суретте МООК-ты оқу бағдарламасына интеграциялау арқылы белгілі бір дағдыларды дамыту перспективаларын көрсететін анкеталау нәтижелерін көруге болады:

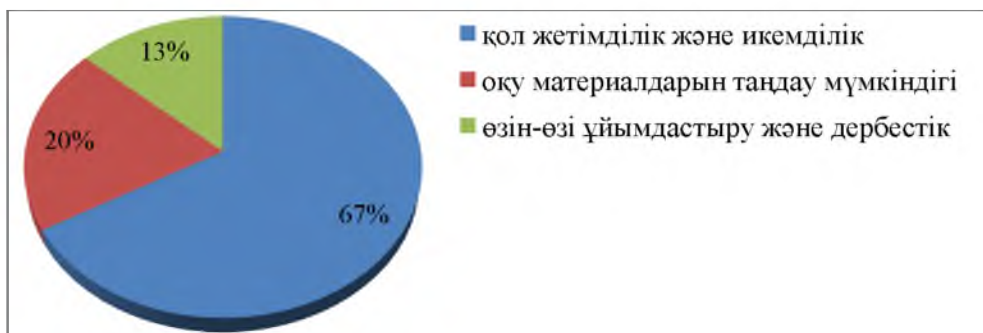
1-сурет. Студенттердің дағдыларын дамыту

- тілдік (тапсырмаларды орындау, аудиожазбаларды тыңдау, мәтіндерді оқу және пікірталастарға қатысу арқылы тілдің тәжірибесі мен жетілдірілуі, дағдылары);
- коммуникативті (ақпарат алмасу);
- ақпараттық сауаттылық (әртүрлі ақпараттық ресурстарды іздеу, бағалау, талдау және пайдалану);
- технологиялық сауаттылық (технологиялармен жұмыс істеу дағдыларын дамыту және жаңа цифрлық құралдарды пайдалануға бейімделу).

Берілген мәліметтерден тілдік дағдылар сөйлеу қабілетінің дамуына, ақпаратты қабылдауға және зерттеліп жатқан тілде ақпаратты талдау қабілетіне ықпал ететінін байқауға болады. Сонымен қатар, коммуникативтік дағдылар тұлғааралық қарым-қатынастың дамуына көмектеседі және тілдік әрі әлеуметтік құзыреттерді практикада қолдануға және нығайтуға бағытталған ауызша және жазбаша қарым-қатынасты қамтиды. Ақпараттық ресурстарды, соның ішінде академиялық және кәсіби қызмет үшін үлкен деректер көлемімен жұмыс істеуге арналған әртүрлі ақпараттық ресурстарды пайдалану маңызды аспект ретінде ақпараттық сауаттылықтың маңыздылығын атап өтпеуге болмайды. Қазіргі заманғы білім беру үдерістері жаңа технологияларға бейімделу қажеттілігін қамтығандықтан, цифрлық құралдармен жұмыс істеу дағдыларын дамыту және оларды күнделікті қызметте пайдалану табысты оқыту мен кәсіби қызметтің міндетті шартына айналуға.

Осылайша, бұл салалардағы кешенді даму ақпараттық және цифрлық қоғамға сәтті бейімделуге қажетті құзыреттерді қалыптастыруға, сондай-ақ тілдік және технологиялық дайындықты жақсартуға бағытталған.

2-суретте МООК қолданудың артықшылықтарын көрсететін анкеталау нәтижелері ұсынылған:

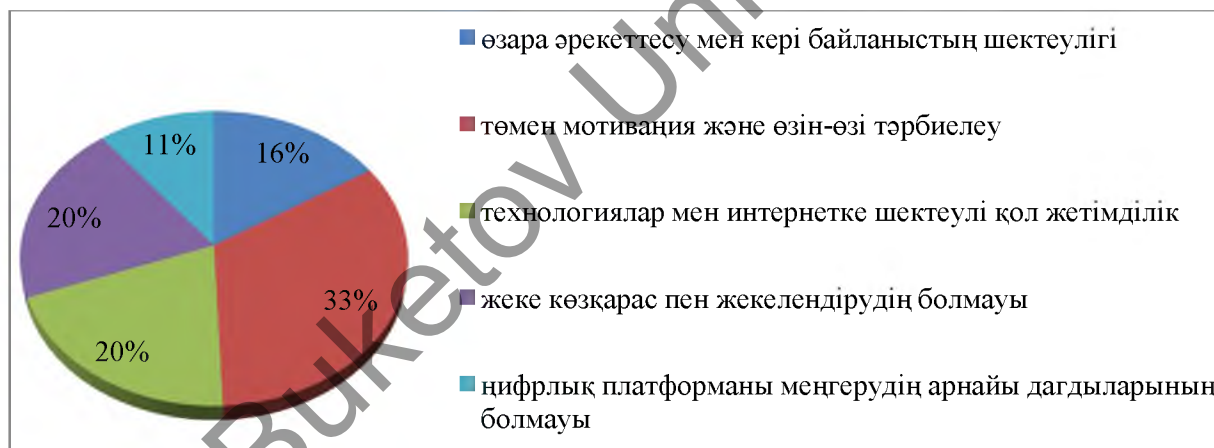

2-сурет. ЖАОК қолданудың артықшылықтары

- қол жетімділік және икемділік (тілді тегін, кез келген ыңғайлы уақытта үйрену, деңгей мен қызығушылыққа сәйкес курстарды таңдау мүмкіндігі);
- оқу материалдарын таңдау мүмкіндігі (мәтіндер, аудиожазбалар, бейнероликтер және интерактивті тапсырмалар);
- өзін-өзі ұйымдастыру және дербестік (оқытуды басқару және жоспарлау).

Жалпы, сауалнама нәтижелері бойынша ЖАОК — бұл тілдік білім берудің инновациялық тәсілі, ол материалдардың қол жетімділігін, икемділігі мен әртүрлілігін өз бетінше оқыту және мәдениетаралық өзара әрекеттесу мүмкіндігімен біріктіреді деп айтуға болады.

Осылайша, жаппай ашық онлайн курстар — қолжетімділік, әртүрлілік және икемділікті біріктіретін, мәдениетаралық өзара әрекеттестікте өзін-өзі оқытуға баса назар аударатын тілдік білім берудің тиімді әрі инновациялық формасы. Алайда, артықшылықтардан басқа, респонденттер MOOC-қа теріс көзқарастың негізгі себептерін де атап өтті, олар 3-суретте көрсетілген.

3-сурет. ЖАОК қолданудың кемшіліктері

- өзара әрекеттесу мен кері байланыстың шектеулігі (жеке қолдаудың болмауы);
- төмен мотивация және өзін-өзі тәрбиелеу;
- технологиялар мен интернетке шектеулі қол жетімділік (компьютерге немесе мобильді құрылғыларға қол жетімділік және тұрақты интернет байланысы);
- жеке көзқарас пен жекелендірудің болмауы;
- цифрлық платформаны меңгерудің арнайы дағдыларының болмауы.

Осылайша, онлайн білім берудегі негізгі кедергілердің бірі — жекелендірілген тәсілдің болмауы, өйткені оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескермейтін стандартты оқыту әдісі жоғары нәтижелерге қол жеткізуді қиындатады. Тағы бір кемшілік — кері байланыстың тиісті деңгейде болмауы, бұл оқушылардың оқу үдерісіне қатысу деңгейін төмендетін, олардың академиялық жетістіктеріне кері әсерін тигізеді. Мотивацияның төмендеуі де оқу үдерісінің үзілуіне немесе білімді игеру сапасының төмендеуіне әкелетіні атап өтілуде. Қазіргі заманғы технологияларға шектеулі қолжетімділік онлайн білім алуға қатысуда айтарлықтай кедергі келтіреді. Сондықтан онлайн білім берудегі негізгі мәселелердің бірі цифрлық теңсіздік болып қала береді, әсіресе бұл шалғай немесе экономикалық

тұрғыдан аз дамыған аймақтардағы адамдарға қатысты. Мұның барлығы неғұрлым икемді және қолдаушы оқыту жүйелерін құру үшін қосымша күш салуды талап етеді.

Жүргізілген сауалнамаға сүйене отырып, студенттердің жаппай ашық онлайн курстарды оқытуда қолдану туралы пікірлері екіге бөлінгенін көруге болады. Бірақ ЖАОК білім беру процесіне бейімдеудегі қиындықтарға қарамастан, бұл модель қоғамды цифрландырудың қазіргі тенденцияларының педагогикаға әсеріне байланысты оқытудың тиімді әдісі екенін атап өткен жөн. MOOC-ты білім беру жүйесіне енгізу кәсіби және тұлғалық өсу үшін жаңа мүмкіндіктер ашады, қолжетімділік, икемділік және оқу материалдарының әртүрлілігі сияқты негізгі артықшылықтарды ұсынып, тек тілдік құзыреттілікті ғана емес, сонымен қатар коммуникативтік, ақпараттық және технологиялық сауаттылықты дамытуға ықпал етеді.

Қорытынды

Жаппай ашық онлайн курстар (ЖАОК) студенттерге білім алудың жаңа мүмкіндіктерін аша отырып, онлайн-білім беру саласындағы инновациялық шешім болып табылады деген қорытынды жасауға болады.

Үздіксіз білім беру жүйесіне маңызды элемент ретінде ЖАОК енгізу көптеген артықшылықтарға ие. Эмпирикалық нәтижелер ЖАОК қолдану қолжетімділік пен икемділікті, оқу материалдарын таңдау мүмкіндігін, өзін-өзі ұйымдастыруды және тәуелсіздікті қамтамасыз ететінін көрсетеді. Бұл ретте тілдік, коммуникативтік, ақпараттық және технологиялық сауаттылық сияқты дағдылар дамитыны анықталды. Дегенмен, білім алушылардың көпшілігі өзара әрекеттесу мен кері байланыстың шектеулігі, мотивацияның төмендігі және өзін-өзі тәрбиелеу, технологиялар мен интернетке қолжетімділіктің шектеулігі, жеке көзқарас пен жекелендірудің болмауы, цифрлық платформаны меңгерудің арнайы дағдыларының болмауы сынды қиындықтарды алға тартып, дәстүрлі оқыту форматын қалайтынын атап өту керек.

Үздіксіз білім беру контексінде ЖАОК қолдану оқу процесін заманауи талаптарға бейімдей отырып, білім беру процесін жаһандық ауқымда ұсынуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бұл әртүрлі салаларда кәсіби дамуға мүмкіндік береді және тәжірибе алмасу және әртүрлі аймақтар мен елдердің студенттерімен ынтымақтастық платформасын жасайды.

Осылайша, үздіксіз оқыту шеңберінде ЖАОК интеграциясы қазіргі әлемде бәсекеге қабілетті маман қалыптастырудың қажетті аспектісі болып табылатын сыни ойлау мен технологиялық сауаттылықты дамытуға ықпал ете отырып, дәстүрлі білім берудің шекарасын кеңейтеді.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Hanemann U. Lifelong Literacy: Some Trends and Issues in Conceptualising and Operationalising Literacy from a Lifelong Learning Perspective / U. Hanemann. — International Review of Education. — 2015. — Vol. 61. — No. 3. — P. 295–326. DOI:10.1007/s11159-015-9490-0.
- 2 Цибилова Т.Ю. Интеграция науки и образования как элемент системы непрерывного профессионального образования [Электронный ресурс] / Т.Ю. Цибилова // Интеграция образования. — 2017. — № 10. — С. 25–29. — Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/integratsiya-nauki-i-obrazovaniya-kak-element-sistemy-nepreryvnogo-professionalnogo-obrazovaniya>.
- 3 Гапонюк П.Н. Оперезажующие технологии обучения в системе довузовской подготовки [Электронный ресурс] / П.Н. Гапонюк // Научно-теоретический журнал Российской Академии образования «Педагогика». — 2011. — № 9. — С. 122–124. — Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/model-pedagogicheskikh-tehnologiy-professionalno-orientirovannogo-operezhayuschego-dovuzovskogo-obucheniya-1/viewer>.
- 4 Sidek S.F. The Acceptance Factors and Effectiveness of MOOC in the Blended Learning of Computer Architecture and Organization Course / S.F. Sidek, H.M. Yatim, S.A. Ariffin, A. Nurzid. — Universal Journal of Educational Research, 2020. — Vol. 8. — No (3). — С. 909–915. DOI:10.13189/ujer.2020.080323.
- 5 Lackner E. Ebner M. How to MOOC? — A pedagogical guideline for practitioners / E. Lackner, M. Kopp, M. Ebner // Proceedings of the 10th International Scientific Conference “eLearning and Software for Education”. — Bucharest, 2014. — P. 1–8.
- 6 Berrocoso J.V. Trends in Educational Research about e-Learning: A Systematic Literature Review (2009–2018) / J.V. Berrocoso, M.C. Garrido-Arroyo, C.B. Videla, M.B. Morales-Cevallos // Sustainability. — 2020. — Vol. 12. — No. 12. — P. 51–53. doi.org/10.3390/su12125153.
- 7 Alhazzani N. MOOC's impact on higher education / N. Alhazzani // Social Sciences & Humanities Open. — 2020. — Vol. 2. — No. 1. — P. 1–6. doi.org/10.1016/j.ssaho.2020.100030.
- 8 Da L. The Reform and Innovation of English Course: A Coherent Whole of MOOC, Flipped Classroom and ESP / L. Da // Procedia — Social and Behavioral Sciences. — 2016. — Vol. 232. — P. 280–286. doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.10.021.

9 Fontana M. MOOCs for Language Teaching: A Study on Call from the Connectivist Perspective / M. Fontana, V. Leffa // *Alfa, Revista Linguist.* (São José Rio Preto). — 2018. — Vol. 62. — No. 1. — P. 75–89. doi.org/10.1590/1981-5794-1804-4.

10 Liu Y. A Study of ESP Teaching in the Era of MOOCs / Y. Liu // *Journal of Literature and Art Studies.* — 2016. — Vol. 6. — No. 3. — P. 317–324. doi.org/10.17265/2159-5836/2016.03.011.

11 Jantassova D. The Solution of Teaching English as a Foreign Language Integrating with Kazakh and Russian Languages to Students of Kazakhstan Technical Universities. / D. Jantassova // *Procedia — Social and Behavioral Sciences.* — 2015. — Vol. 177. — P. 136–141. doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.364.

12 Akhmetova D.R. The effectiveness of MOOCs in ESP for technical students A Kazakhstan case study / D.R. Akhmetova, U.I. Kopzhasarova, C. Devereaux (2023) // *XLinguae.* 2023. — Vol. 16. — No. 2. — P. 3–15. DOI: 10.18355/XL.2023.16.02.01.

13 Гриншкун В.В. Особенности и следствия использования открытых образовательных ресурсов и электронных курсов в российских вузах / В.В. Гриншкун // *Вестник РУДН. Серия: Информатизация образования.* — 2018. — Т. 15. — № 3. — С. 247–270. DOI 10.22363/2312-8631-2018-15-3-247-270.

Н. Докучаева, С. Иванова, Д. Тлеумбетова

К вопросу массовых открытых онлайн-курсов в контексте непрерывного образования

Настоящая статья посвящена актуальной проблематике интеграции массовых открытых онлайн-курсов (МООК) в систему высшего образования, с учетом современных требований. В условиях быстрого развития технологий и постоянно меняющихся запросов обучающихся, вузы вынуждены искать эффективные способы интегрировать МООК в образовательный процесс. В данной статье представлены концептуальные основы и определение понятия непрерывного образования. В контексте трансформации и цифровизации общества, статья отражает необходимость внедрения новых дистанционных технологий и методов обучения в образовательный процесс. Особое внимание уделяется созданию и применению массовых открытых онлайн-курсов, как одной из перспективных моделей обучения в рамках непрерывного образования. Авторами рассматриваются различные аспекты МООК и их влияние на развитие навыков и мотивации студентов. В статье приведены результаты анкетирования обучающихся, выявлены основные теоретические положения структурного применения МООК в высших учебных заведениях и выделены их преимущества применения в обучении. Также рассмотрены недостатки, препятствующие успешному усвоению учебной программы обучающимися. Уделяется внимание стратегиям интеграции, базирующимся на сотрудничестве с платформами МООК, созданию собственных онлайн-курсов и поддержке студентов в процессе обучения. Авторы статьи рассматривают перспективы дальнейшего развития интеграции МООК в систему высшего образования в контексте современных образовательных вызовов. Делается вывод о том, что цифровая трансформация образования способствует увеличению потенциала применения МООК в вузах и позволяет сделать учебный процесс более эффективным.

Ключевые слова: непрерывное образование, дистанционные технологии, трансформация образования, массовые открытые онлайн-курсы, МООК, цифровая трансформация, цифровые технологии, онлайн обучение.

N.V. Dokuchaeva, S.A. Ivanova, D.B. Tleumbetova

On the issue of mass open online courses in the context of continuing education

This article addresses the actual problem of integration of MOOC into the system of higher education, taking into account the modern requirements. In the context of rapid development of technologies, constantly changing demands of students, universities are forced to look for effective ways to integrate MOOC into the educational process. This article presents the conceptual framework, definition of the concept of continuing education. In the context of transformation, digitalization of society the article reflects necessity of introduction of new remote technologies and methods of training. Special attention is paid to the creation and application of MOOC as a promising model of learning in the framework of lifelong education. The article presents the results of the student survey, identifies the main theoretical provisions of the structural application of MOOC in higher education institutions. It also considers shortcomings that hinder successful learning of the program by students. Attention is paid to integration strategies based on cooperation with MOOC platforms, creating their own online courses, supporting students. The authors discuss prospects of MOOC integration into the system of higher education in the context of modern educational challenges. The digital transformation of education contributes to increase the potential of MOOC application in the university, allows to make the educational process more effective.

Keywords: continuing education, distance technologies, transformation of education, massive open online courses, MOOC, digital transformation, digital technologies, online training.

References

- 1 Hanemann, U. (2015). Lifelong Literacy: Some Trends and Issues in Conceptualising and Operationalising Literacy from a Lifelong Learning Perspective. *International Review of Education*, 61(3), 295–326.
- 2 Tsibizova, T.Yu. (2017). Integratsiia nauki i obrazovaniia kak element sistemy nepreryvno professionalnogo obrazovaniia [Integration of science and education as an element of the system of continuing professional education]. *Integratsiia obrazovaniia — Integration of education*, 10, 25–29 [in Russian].
- 3 Gaponiuk, P.N. (2011). Operezhaiushchie tekhnologii obucheniia v sisteme dovuzovskoi podgotovki [Advanced learning technologies in the system of pre-university training]. *Nauchno-teoreticheskii zhurnal Rossiiskoi Akademii obrazovaniia «Pedagogika» — Scientific and Theoretical Journal of the Russian Academy of Education “Pedagogy”*, 9, 122–124 [in Russian].
- 4 Sidek, S.F., Yatim, H.M., Ariffin, S.A., & Nurzid, A. (2020). The Acceptance Factors and Effectiveness of MOOC in the Blended Learning of Computer Architecture and Organization Course. *Universal Journal of Educational Research*, 8(3), 909–915.
- 5 Lackner E., Kopp M., & Ebner M. (2014). How to MOOC? — A pedagogical guideline for practitioners. *Proceedings of the 10th International Scientific Conference “eLearning and Software for Education”* (pp. 1–8). Bucharest.
- 6 Berrocoso, J.V., Garrido-Arroyo, M.C, Videla, C.B., & Morales-Cevallos, M.B. (2020). Trends in Educational Research about e-Learning: A Systematic Literature Review (2009–2018). *Sustainability*, 12(12), 51–53.
- 7 Alhazzani, N. (2020). MOOC’s impact on higher education. *Social Sciences & Humanities Open*, 2(1), 1–6.
- 8 Da, Lui. (2016). The Reform and Innovation of English Course: A Coherent Whole of MOOC, Flipped Classroom and ESP. *Procedia — Social and Behavioral Sciences*, 232, 280–286.
- 9 Fontana, M. & Leffa, V. (2018). MOOCs for Language Teaching: a Study on Call from the Connectivist Perspective. *Alfa, Revista Lingvist. (São José Rio Preto)*, 62(1), 75–89.
- 10 Liu, Yu-jie. (2016). A Study of ESP Teaching in the Era of MOOCs. *Journal of Literature and Art Studies*, 6(3), 317–324.
- 11 Jantassova, D. (2015). The Solution of Teaching English as a Foreign Language Integrating with Kazakh and Russian Languages to Students of Kazakhstan Technical Universities. *Procedia — Social and Behavioral Sciences*, 177, 136–141.
- 12 Akhmetova, D.R., Kopzhasarova, U.I., & Devereaux, C. (2023). The effectiveness of MOOCs in ESP for technical students: A Kazakhstan case study. *XLinguae*, 16(2), 3–15.
- 13 Grinshkun, V.V. (2018). Osobennosti i sledstviia ispolzovaniia otkrytykh obrazovatelnykh resursov i elektronnykh kursov v rossiiskikh vuzakh [Features and consequences of the use of open educational resources and electronic courses in Russian universities]. *Vestnik Rossiiskogo universiteta druzhby narodov. Seriya: Informatizatsiia obrazovaniia — Bulletin of Russian Peoples’ Friendship University. Series: Informatization of education*, 15(3), 247–270 [in Russian].

Information about the authors

Dokuchaeva, N.V. — Master of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer, Department of Russian Language and Culture, Saginov Karaganda Technical University, Karaganda, Kazakhstan, e-mail: dokuchaeva_natali@inbox.ru;

Ivanova, S.A. — Master of Pedagogical Sciences, Teacher, Department of Russian Language and Culture, Saginov Karaganda Technical University, Karaganda, Kazakhstan, e-mail: cvetlana.iv1980@mail.ru;

Tleumbetova, D.B. — Master of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer, Department of Russian Language and Culture, Saginov Karaganda Technical University, Karaganda, Kazakhstan, e-mail: dana367@mail.ru.